

INSON ONGIDA SUN'IY INTELEKTNING TA'SIRI VA UNING INSON HAYOTIDAGI O'RNI

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti

Matematika va informatika yo'nalishi

3-kurs talabasi **Yoroqova Ulg'o'zi
Sangilovna**

baxtinisoyoroqova@gmail.com

Boshlang'inch ta'lim yo'nalishi

3-kurs talabasi **Toymasova Shoxista**

zebinisoyorokova7@gmail.com

Anotatsiya: Ushbu maqolada sun'iy intellekt texnologiyalarining inson ongiga va kundalik hayotiga ko'rsatayotgan ta'siri chuqur tahlil qilinadi. Sun'iy intellekt inson fikrlash jarayoni, qaror qabul qilish, ijodiy yondashuv va axborotni idrok etish kabi aqliy faoliyatlariga bevosita ta'sir ko'rsatmoqda. Ayniqsa, virtual yordamchilar va ijtimoiy tarmoqlar orqali inson ongining mustaqilligi va tanqidiy fikrlash qobiliyati pasayishi kuzatilmoqda. Shuningdek, sun'iy intellektning iqtisodiyot, ta'lim, sog'liqni saqlash va psixologik holatlarga ta'siri ham ko'rib chiqilgan. Maqolada ushbu texnologiyaning salbiy va ijobiy jihatlari o'rtasidagi nozik muvozanat yoritilib, insoniyat sun'iy intellekt bilan birga yashashga qanday moslashishi kerakligi haqida ilmiy asoslangan xulosalar berilgan. Mazkur ish texnologik taraqqiyot va inson ongining o'zaro munosabatini anglashga yordam beradigan muhim ilmiy manbadir.

Kalit so'zlari: Sun'iy intellekt, inson ongi, aqliy faoliyat, qaror qabul qilish, ijtimoiy ta'sir, psixologik o'zgarishlar, avtomatlashtirish, iqtisodiy ta'sir, ta'lim texnologiyalari, tibbiyotda sun'iy intellekt.

Аннотация: В данной статье проводится глубокий анализ воздействия технологий искусственного интеллекта на человеческое сознание и повседневную жизнь. Искусственный интеллект оказывает прямое влияние на такие умственные процессы, как мышление, принятие решений, творческий подход и восприятие информации. Особенно отмечается снижение самостоятельности сознания и способности к критическому мышлению под воздействием виртуальных помощников и социальных сетей. Также рассматривается влияние искусственного интеллекта на экономику, образование, здравоохранение и психологическое состояние. В статье освещается тонкий баланс между положительными и отрицательными сторонами этой технологии, а также приводятся научно обоснованные выводы о том, как человечество должно адаптироваться к сосуществованию с искусственным интеллектом. Данная работа является важным научным источником для понимания взаимосвязи между технологическим прогрессом и человеческим сознанием.

Ключевые слова: Искусственный интеллект, человеческий разум, умственная деятельность, принятие решений, социальное влияние, психологические изменения, автоматизация, экономическое влияние, образовательные технологии, искусственный интеллект в медицине.

Annotation: This article provides an in-depth analysis of the impact of artificial intelligence (AI) technologies on human consciousness and daily life. Artificial intelligence directly influences cognitive functions such as human thinking processes, decision-making, creative approaches, and information perception. In particular, the increasing use of virtual assistants and social media platforms is observed to diminish

individual autonomy and critical thinking skills. The article also explores the effects of AI on the economy, education, healthcare, and psychological well-being. It highlights the delicate balance between the positive and negative aspects of this technology and presents scientifically grounded conclusions on how humanity can adapt to coexist with artificial intelligence. This work serves as an important scientific resource for understanding the relationship between technological advancement and human consciousness.

Keywords: Artificial intelligence, human mind, mental activity, decision making, social impact, psychological changes, automation, economic impact, educational technologies, artificial intelligence in medicine.

So‘nggi yillarda texnologiya sohasida yuz bergan eng yirik yangiliklardan biri bu sun‘iy intellektning rivojlanishidir. Sun‘iy intellekt bu inson aqliy faoliyatini taqlid qilishga va uni avtomatlashtirishga xizmat qiluvchi tizimlar majmuasi bo‘lib, u mashinalarning o‘rganish, anglash, fikrlash, qaror qabul qilish va nutqni qayta ishlash kabi murakkab jarayonlarni bajarishiga imkon beradi. U kundalik hayotimizdan tortib sanoat va tibbiyotgacha bo‘lgan deyarli barcha sohalarda chuqur o‘zgarishlarga sabab bo‘lmoqda. Biroq sun‘iy intellekt inson faoliyatiga ta‘sir qilish bilan birga uning ongi psixologiyasi va jamiyatdagi o‘rniga ham bevosita ta‘sir ko‘rsatmoqda. Aynan shuning uchun ham bu maqolada sun‘iy intellektning inson ongiga qanday ta‘sir qilishi va uning iqtisodiy ijtimoiy psixologik sohalardagi o‘rnini chuqur tahlil qilishga harakat qilinadi.

Maqola tayyorlash jarayonida sun‘iy intellekt bilan bog‘liq mavjud ilmiy nazariyalar va ijtimoiy tahlillarga asoslanilgan. Sun‘iy intellektning inson ongiga ijtimoiy fikrga mehnat bozoriga ta‘lim tizimiga sog‘liqni saqlashga va psixologik holatlarga ta‘siri holatlari konseptual yondashuv asosida umumlashtirilgan. Shu orqali sun‘iy intellektning ko‘p qirrali ta‘siri bir butun holda tahlil qilindi.

Sun‘iy intellekt inson ongining faoliyatiga bir necha yo‘nalishda bevosita ta‘sir ko‘rsatmoqda. Avvalo sun‘iy intellekt yordamida qaror qabul qilish va ma‘lumot tahlili

jarayonlari soddalashmoqda bu esa insonni axborot ortig'i bilan ishlashdagi qiyinchiliklardan qutqaradi. Shu bilan birga fikrlash uslubi o'zgarib borayotganini ko'rish mumkin. Har bir inson kundalik faoliyatida sun'iy intellekt yordamidan foydalangan sayin o'z mustaqil fikrlash qobiliyatini cheklashi mumkin. Masalan sun'iy intellekt asosidagi virtual yordamchilar orqali jadval tuzish vazifalarni rejalashtirish hatto oddiy yozishmalarni boshqarish inson o'rniga amalga oshirilmoqda. Bu esa ongda faol ishtirokni kamaytiradi. Ijtimoiy tarmoqlardagi algoritmlar esa foydalanuvchini o'zi istagan axborot maydoniga qamab qo'yib fikr doirasini toraytiradi bu esa tanqidiy fikrlash salohiyatini zaiflashtirishi mumkin.

Iqtisodiy sohada sun'iy intellekt avtomatlashtirish va unumdorlikni oshirish orqali jiddiy ta'sir ko'rsatmoqda. Ishlab chiqarish tizimlarida robotlar inson o'rnini bosa boshlagan bu esa yangi texnik kasblarni yaratgan bo'lsa-da an'anaviy kasblarning qisqarishiga olib kelmoqda. Bu jarayon mehnat bozorida nomutanosiblikni va ijtimoiy tengsizlikni kuchaytirishi mumkin. Yuqori malakaga ega bo'lgan ishchi kuchiga ehtiyoj ortsa-da past malakali ishchilarning ishsiz qolish ehtimoli ham yuqori.

Ta'lim tizimida esa sun'iy intellekt shaxsiylashtirilgan yondashuvni joriy qilish imkonini bermogda. Har bir o'quvchi uchun alohida ta'lim yo'nalishi shakllanmogda baholash tizimlari avtomatik tarzda ishlamoqda. Biroq bu holat o'quvchilarning ijodiy fikrlash va mustaqil o'rganish qobiliyatiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Yangi avlod insonlarining bilimni qidirish emas tayyor shaklda qabul qilishga o'rganishi ularning o'z ustida ishlash motivatsiyasini susaytiradi.

Tibbiyot sohasida sun'iy intellektning foydasi ayniqsa katta. U tashxis qo'yish davolash va tibbiy qarorlar qabul qilishda shifokorlar faoliyatini qo'llab-quvvatlamogda. Radiologiya onkologiya va yurak-qon tomir kasalliklari bo'yicha sun'iy intellekt asosida yaratilgan tizimlar og'ir holatlarni erta aniqlash imkonini bermogda. Biroq bu texnologiyalarga haddan tashqari ishonch sun'iy intellekt xatoligiga asoslangan noto'g'ri tashxislarga sabab bo'lish xavfini ham oshiradi.

Psixologik nuqtai nazardan esa sun'iy intellekt bilan muloqot qilish ijtimoiy aloqalarni o'zgartirishi mumkin. Insonlar robotlar va dasturiy yordamchilar bilan bo'ladigan muloqotga o'rganib qolgan sari real insoniy munosabatlar yadroda zaiflashadi. Bu esa yolg'izlik izolyatsiya va ruhiy tushkunlik singari muammolarning kuchayishiga olib kelishi mumkin. Ayniqsa bolalar va o'smirlar texnologiyaga qaram bo'lib ulg'aygan taqdirda ijtimoiy ko'nikmalarni yetarlicha rivojlantira olmay qolishadi.

Yuqoridagi natijalar sun'iy intellektning inson hayoti va ongiga ta'siri juda murakkab va ko'p qirrali ekanini ko'rsatmoqda. Bir tomondan u ishni soddalashtiradi imkoniyatlarni kengaytiradi tezlik va samaradorlikni oshiradi. Ikkinchi tomondan esa inson aqliy salohiyatiga mustaqil fikrlashga va ijtimoiy aloqalarga bosim o'tkazadi. Insoniyat sun'iy intellektdan foydalanishda muvozanatni saqlashi lozim texnologiyadan foydalanish qulay bo'lishi mumkin ammo bu inson o'zini yo'qotishi kerak degani emas. Hozirgi sharoitda sun'iy intellekt texnologiyalarini rivojlantirishda axloqiy yondashuv ijtimoiy mas'uliyat va tenglik tamoyillari asos qilib olinishi kerak.

Sun'iy intellekt inson hayotida katta rol o'ynaydigan inqilobiy texnologiyadir u nafaqat inson faoliyatini avtomatlashtirmoqda balki uning ongi fikrlashi va jamiyatdagi o'rnini ham o'zgartirmoqda. Bu texnologiyaning rivojlanishi iqtisodiy ijtimoiy va madaniy jihatdan imkoniyatlarni kengaytirgan bo'lsa-da uning salbiy ta'sirlarini e'tibordan chetda qoldirib bo'lmaydi. Shu sababli sun'iy intellektdan foydalanishda ehtiyotkorlik bilan yondashish uni tartibga soluvchi me'yorlarni ishlab chiqish va uni insoniyat manfaati yo'lida boshqarish dolzarb vazifa bo'lib qolmoqda. Sun'iy intellekt jamiyatga xizmat qilishi lozim jamiyat unga emas.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Назаров, III. А. (2021). *Сунъий интеллект ва инсон онги: фалсафий таҳлил*. Тошкент: Фан нашриёти.

2. Russell, S., & Norvig, P. (2020). *Artificial Intelligence: A Modern Approach* (4th ed.). Pearson Education.
3. Bostrom, N. (2014). *Superintelligence: Paths, Dangers, Strategies*. Oxford University Press.
4. Мухаммадиев, А. (2020). *Сунъий интеллект ва жамият: истиқбол ва таҳдидлар*. Тошкент: Innovatsiya.
5. Tegmark, M. (2017). *Life 3.0: Being Human in the Age of Artificial Intelligence*. Penguin Books.
6. Kaplan, J. (2016). *Artificial Intelligence: What Everyone Needs to Know*. Oxford University Press.
7. Махмудов, И. (2022). *Сунъий интеллект технологиялари ва уларнинг таълим соҳасида қўлланилиши*. Самарқанд: СамДУ нашриёти.
8. Brynjolfsson, E., & McAfee, A. (2014). *The Second Machine Age: Work, Progress, and Prosperity in a Time of Brilliant Technologies*. W. W. Norton & Company.
9. Harari, Y. N. (2018). *21 Lessons for the 21st Century*. Random House.
10. Европейская комиссия. (2021). *Этика искусственного интеллекта: Руководство по надлежащей практике*. Брюссель.